

275

Besluit van 8 april 1994, houdende regels met betrekking tot een nieuwe Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar en de maatregelen waaraan rechtens van hun vrijheid beroofde personen kunnen worden onderworpen. (Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar)

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken van 8 december 1993, Stafafdeling Wetgeving Publiekrecht, nr. 415284/93/6 en nr. EA 93/U 3630, gedaan in overeenstemming met Onze Minister van Defensie, nr. CWW 85/008;

Gelet op artikel 9 van de Politiewet 1993;

De Raad van State gehoord (advies van 28 maart 1994, nr. W.O. 3.93.0838);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Justitie gedaan mede namens Onze Minister van Binnenlandse Zaken van 7 april 1994, Stafafdeling Wetgeving Publiekrecht, nr. 433019/94/6, nr. EA 94/U1149, uitgebracht in overeenstemming met Onze Minister van Defensie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

HOOFDSTUK 1. ALGEMEEN

Artikel 1

1. In dit besluit wordt verstaan onder ambtenaar:

- a. de ambtenaar van politie, bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder a en c, en tweede lid, van de Politiewet 1993;
- b. de ambtenaar van politie, bedoeld in artikel 3, eerste lid, onder b, van de Politiewet 1993 voor zover het betreft de artikelen 1 en 2, hoofdstuk 5 en de paragrafen 1, 4 en 5 van hoofdstuk 6;
- c. degene die is benoemd tot aspirant voor de duur dat hij de praktijkstage volgt;
- d. de militair van de Koninklijke marechaussee in de uitvoering van de politietaken, bedoeld in artikel 6, eerste lid, van de Politiewet 1993;

e. de militair van de krijgsmacht, bedoeld in artikel 59, eerste lid, en artikel 60 van de Politiewet 1993.

2. In dit besluit wordt verstaan onder meerdere:

a. de ambtenaar die uit hoofde van zijn functie of krachtens beschikking of aanwijzing met de leiding is belast of het bevel heeft over de taakuitvoering;

b. indien op grond van het bepaalde onder a, geen meerdere kan worden aangewezen de ambtenaar van politie die een hogere rang heeft of, bij gelijkheid in rang, degene met de meeste dienstjaren, dan wel bij optreden door militairen van de Koninklijke marechaussee of van enig ander krijgsmachtsonderdeel degene die ingevolge het bepaalde bij of krachtens artikel 67 van het Wetboek van Militair Strafrecht de meerdere is.

3. In dit besluit wordt verstaan onder:

a. bevoegd gezag: het gezag, bedoeld in de artikelen 12, 13 en 15 van de Politiewet 1993;

b. geweld: elke dwangmatige kracht van meer dan geringe betekenis uitgeoefend op personen of zaken;

c. aanwenden van geweld: het gebruiken van geweld en het dreigen met geweld, waaronder niet wordt begrepen het uit voorzorg ter hand nemen van een vuurwapen;

d. geweldd middel:

1o. de krachtens de artikelen 45, eerste lid, en 49, eerste lid, van de Politiewet 1993 toegelaten uitrusting en bewapening waarmee geweld kan worden uitgeoefend, en

2o. de door Onze Minister van Defensie ter beschikking gestelde uitrusting en bewapening waarmee geweld kan worden uitgeoefend in de uitvoering van de politietaken, bedoeld in de artikelen 6, 58, 59 en 60 van de Politiewet 1993;

e. woeling: een situatie waarin sprake is van een groep of groepen personen, die een ernstige en onmiddellijke bedreiging vormen voor het leven van anderen en voor de openbare orde;

f. vuurwapen waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven: vuurwapen waarmee met één druk op het afvuurmechanisme meer schoten kunnen worden gelost dan wel een vuurwapen waarmee naar keus hetzij één schot, hetzij meer schoten kunnen worden gelost;

g. mobiele eenheid: een eenheid van ambtenaren van politie als bedoeld in artikel 6 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen en de eenheden van de Koninklijke marechaussee die met dezelfde taken als bedoeld in genoemd besluit zijn belast;

h. de arts: de dienstdoend adviserend geneeskundige;

i. buitengewoon opsporingsambtenaar: de buitengewoon opsporingsambtenaar, bedoeld in artikel 142, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering;

j. het gebruik van een vuurwapen: het richten, het gericht houden en het daadwerkelijk gebruik van een vuurwapen.

4. In dit besluit wordt onder ingeslotene verstaan degene die rechte van zijn vrijheid is beroofd. Onder ingeslotene wordt mede verstaan degene die ten behoeve van de hulpverlening aan hem op het politie- of brigadebureau is ondergebracht.

Artikel 2

De ambtenaar legitimeert zich met het legitimatiebewijs dat aan hem is verstrekt:

a. bij optreden in burgerkleding ongevraagd, tenzij bijzondere omstandigheden dit onmogelijk maken, en

b. bij optreden in uniform, op verzoek daartoe.

Artikel 3

De ambtenaar die bijstand verleent ingevolge de bepalingen van Hoofdstuk IX van de Politiewet 1993 staat onder bevel van het bevoegd gezag ter plaatse of een door deze aangewezen ambtenaar.

HOOFDSTUK 2. GEWELD

§ 1 Algemeen

Artikel 4

Het gebruik van een geweldmiddel is uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar:

- a. aan wie dat geweldmiddel rechtens is toegekend, voor zover hij optreedt ter uitvoering van de taak met het oog waarop het geweldmiddel hem is toegekend, en
- b. die in het gebruik van dat geweldmiddel is geoefend.

Artikel 5

1. Indien de ambtenaar, al of niet in gesloten verband, onder leiding van een ter plaatse aanwezige meerdere optreedt, gebruikt hij geen geweld dan na uitdrukkelijke last van deze meerdere. De meerdere geeft daarbij aan van welk geweldmiddel gebruik wordt gemaakt.

2. Het eerste lid is niet van toepassing in het geval de meerdere, bedoeld in het eerste lid, vooraf anders heeft bepaald.

Artikel 6

1. De korpschef of de daartoe door hem aangewezen ambtenaar van politie zet de eenheid, bedoeld in artikel 6 of 8 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen, slechts in na toestemming van het bevoegd gezag.

2. De door het bevoegd gezag aangewezen ambtenaar zet de eenheden, bedoeld in de artikelen 58 en 59 van de Politiewet 1993 slechts in na toestemming van het bevoegd gezag.

§ 2 Vuurwapens

Artikel 7

1. Het gebruik van een vuurwapen, niet zijnde een vuurwapen waarmee automatisch vuur of lange afstandsprecisievuur kan worden afgegeven, is slechts geoorloofd:

- a. om een persoon aan te houden ten aanzien van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnd vuurwapen bij zich heeft en dit tegen personen zal gebruiken;
- b. om een persoon aan te houden die zich aan zijn aanhouding, voorgeleiding of andere rechtmatige vrijheidsbeneming tracht te onttrekken of heeft onttrokken en die wordt verdacht van of is veroordeeld wegens het plegen van een ernstig misdrijf, dat bovendien moet worden aangemerkt als een grove aantasting van de rechtsorde;
- c. tot het beteugelen van woelingen, indien er sprake is van een opdracht van het bevoegd gezag en een optreden in gesloten verband onder leiding van een meerdere;
- d. tot het beteugelen van militaire woelingen, munitie of militair oproer indien de militair van de Koninklijke marechaussee in opdracht van de minister van Defensie dan wel de officier van justitie te Arnhem belast

met militaire zaken in gesloten verband onder leiding van een meerdere optreedt.

2. Het gebruik van het vuurwapen in de gevallen, bedoeld in het eerste lid, onder a en b, is slechts geoorloofd tegen personen en vervoermiddelen waarin of waarop zich personen bevinden.

3. In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, onder a en b, wordt van het vuurwapen geen gebruik gemaakt, indien de identiteit van de aan te houden persoon bekend is en redelijkerwijs mag worden aangenomen dat het uitstel van de aanhouding geen onaanvaardbaar te achten gevaar voor de rechtsorde met zich brengt.

4. Onder het plegen van een ernstig misdrijf, bedoeld in het eerste lid, onder b, worden mede begrepen de poging en de deelnemingsvormen, bedoeld in de artikelen 47 en 48 van het Wetboek van Strafrecht.

Artikel 8

1. Het gebruik van een vuurwapen waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven, is slechts geoorloofd tegen personen en tegen vervoermiddelen waarin of waarop zich personen bevinden, in een situatie waarin sprake is van een ogenblikkelijke, wederrechtelijke aanranding van eigen of eens anders lijf.

2. Een vuurwapen waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven mag slechts worden meegevoerd ten behoeve van de opleiding dan wel voor:

a. het verrichten van een aanhouding van een persoon van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed vuurwapen bij zich heeft en dit tegen personen zal gebruiken,

b. de bewaking en beveiliging van personen en objecten.

3. Het meevoeren van vuurwapens waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven in het geval, bedoeld in het tweede lid, onder a, is slechts toegestaan na toestemming van de officier van justitie en met schriftelijke machtiging van Onze Minister van Justitie. De machtiging wordt door tussenkomst van de procureur-generaal schriftelijk gevraagd. Indien wegens de vereiste spoed de machtiging niet schriftelijk kan worden gevraagd of verleend, kan deze ook mondeling worden gevraagd en verleend. De machtiging die mondeling is verleend, wordt binnen vierentwintig uur schriftelijk bevestigd. De officier van justitie doet van het meevoeren van vuurwapens waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven zo mogelijk vooraf mededeling aan de betrokken burgemeester.

4. Het meevoeren van vuurwapens waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven in het geval, bedoeld in het tweede lid, onder b, is slechts mogelijk na toestemming van het bevoegd gezag en met schriftelijke machtiging van Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken gezamenlijk. De machtiging wordt door het bevoegd gezag schriftelijk gevraagd. Indien wegens de vereiste spoed de machtiging niet schriftelijk kan worden gevraagd of verleend, kan deze ook mondeling worden gevraagd en verleend. De machtiging die mondeling is verleend, wordt binnen vierentwintig uur schriftelijk bevestigd.

Artikel 9

1. Het gebruik van een vuurwapen waarmee lange afstandsprecisievuur kan worden afgegeven, is slechts geoorloofd bij zeer ernstige misdrijven ter afwending van direct gevaar voor het leven van personen.

2. Het gebruik, bedoeld in het eerste lid, vindt plaats onder bevel van de commandant van een bijstandseenheid als bedoeld in artikel 9 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen dan wel in artikel 60 van de Politiewet 1993.

3. Een vuurwapen waarmee lange afstandsprecisievuur kan worden afgegeven mag slechts worden meegevoerd ten behoeve van de opleiding dan wel ten behoeve van de daadwerkelijke bestrijding van zeer ernstige misdrijven waarbij sprake is van direct levensbedreigende omstandigheden.

4. Het meevoeren van een vuurwapen waarmee lange afstandsprecisievuur kan worden afgegeven ten behoeve van de daadwerkelijke bestrijding van zeer ernstige misdrijven waarbij sprake is van direct levensbedreigende omstandigheden, is slechts toegestaan na toestemming van het bevoegd gezag en met schriftelijke machtiging van Onze Minister van Justitie. Aan de toestemming of de machtiging kunnen voorwaarden worden verbonden. Indien wegens de vereiste spoed de machtiging niet schriftelijk kan worden gevraagd of verleend, kan deze ook mondeling worden gevraagd en verleend. De machtiging die mondeling is verleend, wordt binnen vierentwintig uur schriftelijk bevestigd.

Artikel 10

De ambtenaar mag in verband met zijn eigen veiligheid of die van anderen slechts uit voorzorg een vuurwapen ter hand nemen indien redelijkerwijs mag worden aangenomen dat een situatie ontstaat waarin hij bevoegd is het vuurwapen te gebruiken. Zodra blijkt dat een dergelijke situatie zich niet voordoet, wordt het vuurwapen terstond opgeborgen.

Artikel 11

Het trekken van een vuurwapen, niet zijnde een vuurwapen waarmee automatisch vuur of lange afstandsprecisievuur kan worden afgegeven, is slechts geoorloofd in gevallen waarin het gebruik van een vuurwapen toegestaan is.

Artikel 12

1. De ambtenaar waarschuwt onmiddellijk voordat hij gericht met een vuurwapen, niet zijnde een vuurwapen waarmee lange afstandsprecisievuur kan worden afgegeven, zal schieten, met luide stem of op andere niet mis te verstane wijze dat geschoten zal worden, indien niet onverwijld het gegeven bevel wordt opgevolgd. Deze waarschuwing, die zo nodig vervangen kan worden door een waarschuwingsschot, blijft slechts achterwege, wanneer de omstandigheden de waarschuwing niet toelaten.

2. Een waarschuwingsschot moet op zodanige wijze worden gegeven, dat gevaar voor personen of zaken zoveel mogelijk wordt vermeden.

§ 3 Overige geweldmiddelen

Artikel 13

1. Het gebruik van CS-traangas is slechts geoorloofd:

a. in gesloten ruimten ter aanhouding van een persoon indien redelijkerwijs mag worden aangenomen dat die persoon een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnde vuurwapen bij zich heeft en dat tegen personen zal gebruiken dan wel ander levensbedreigend geweld tegen personen zal gebruiken;

b. anders dan in gesloten ruimten ter verspreiding van samenschotelingen of volksmenigten die een ernstige en onmiddellijke bedreiging vormen voor de veiligheid van personen of voor zaken.

2. Het gebruik van CS-traangas is slechts geoorloofd in opdracht van de meerdere na vooraf verkregen toestemming van het bevoegd gezag.

3. De meerdere die bevel geeft tot het verspreiden van CS-traangas geeft bij dit bevel aan hoeveel CS-traangasgranaten worden gebruikt.

Artikel 14

Het gebruik van een waterwerper is slechts geoorloofd bij optreden van de mobiele eenheid in opdracht van de meerdere en na verkregen toestemming van het bevoegd gezag.

Artikel 15

1. Het inzetten van een politie-surveillancehond is slechts geoorloofd onder het direct en voortdurend toezicht van een geleider bij:

- a. de surveillancedienst, en
- b. het optreden van de mobiele eenheid na toestemming van het bevoegd gezag.

2. De geleider dient in het bezit te zijn van een krachtens artikel 14 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen vastgesteld certificaat.

Artikel 16

Het gebruik van een elektrische wapenstok is slechts geoorloofd als afweermiddel tegen agressieve dieren na toestemming van de meerdere.

§ 4 Melding geweld

Artikel 17

1. De ambtenaar die geweld heeft aangewend, meldt dit aanwenden van geweld, de redenen die daartoe hebben geleid en de daaruit voortvloeiende gevolgen onverwijld schriftelijk aan zijn meerdere.

2. Indien de aanwending van het geweld lichamelijk letsel van meer dan geringe betekenis tot gevolg heeft gehad en in alle gevallen waarin van een vuurwapen gebruik is gemaakt, dient deze melding tevens ter kennis te worden gebracht van de officier van justitie van het arrondissement waarbinnen het geweld is aangewend, dan wel van de officier van justitie te Arnhem belast met militaire zaken, indien het een militair betreft.

3. De melding, bedoeld in het eerste en tweede lid, geschiedt binnen 48 uur in de vorm van een rapport indien:

- a. de gevolgen van het aangewende geweld daartoe, naar het oordeel van de meerdere, aanleiding geven, of
- b. gebruik is gemaakt van enig gewelddoel en lichamelijk letsel dan wel de dood veroorzaakt is.

4. Het rapport, bedoeld in het derde lid, wordt opgemaakt overeenkomstig het daarvoor door Onze Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken vast te stellen model.

Artikel 18

Indien de aanwending van het geweld met gebruikmaking van enig gewelddoel op uitdrukkelijke last van een meerdere heeft plaatsgevonden, wordt het rapport, bedoeld in artikel 17, derde lid, door die meerdere opgemaakt.

Artikel 19

De meerdere licht de ambtenaar zo spoedig mogelijk in over de afhandeling van de melding. Desgevraagd worden aan de ambtenaar tussentijds inlichtingen verstrekt.

HOOFDSTUK 3. VEILIGHEIDSFUILLERING

Artikel 20

1. Het onderzoek, bedoeld in artikel 8, derde lid, van de Politiewet 1993, geschiedt door het oppervlakkig aftasten van de kleding en wordt zoveel mogelijk uitgevoerd door een ambtenaar van hetzelfde geslacht als degene die aan het onderzoek wordt onderworpen.

2. Het onderzoek, bedoeld in artikel 8, vierde lid, van de Politiewet 1993, wordt uitgevoerd door een ambtenaar van hetzelfde geslacht als degene die aan het onderzoek wordt onderworpen.

Artikel 21

De ambtenaar die een onderzoek als bedoeld in artikel 8, derde of vierde lid, van de Politiewet 1993 heeft uitgevoerd, meldt dit onverwijld schriftelijk aan de meerdere, onder vermelding van de redenen die tot dit onderzoek hebben geleid.

HOOFDSTUK 4. HANDBOEIEN

Artikel 22

1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt.

Artikel 23

De ambtenaar die gebruik heeft gemaakt van handboeien als bedoeld in artikel 22, eerste lid, meldt dit onverwijld schriftelijk aan de meerdere, onder vermelding van de redenen die tot het gebruik van handboeien hebben geleid.

HOOFDSTUK 5. HULPVERLENING

Artikel 24

1. De ambtenaar draagt er zorg voor personen met lichte verwondingen, ziekteverschijnselen en personen ten aanzien van wie twijfel op dit punt bestaat, de weg te wijzen naar een huisarts of naar een E.H.B.O.-afdeling van een ziekenhuis. Indien dat noodzakelijk is, verleent de ambtenaar bemiddeling bij het verkrijgen van passend vervoer.

2. De ambtenaar draagt er zorg voor dat personen met ernstige verwondingen en bewustelozen, waar onder mede worden verstaan personen die niet wekbaar of niet aanspreekbaar zijn, per ambulance naar het ziekenhuis worden vervoerd. De gegevens omtrent aard en omstandigheden van de gebeurtenis die tot de ziekte-toestand heeft geleid,

alsmede de op de persoon aangetroffen medische gegevens en geneesmiddelen, worden door hem ter beschikking van de medische hulpverleners gesteld.

Artikel 25

1. De ambtenaar draagt er zoveel mogelijk zorg voor dat personen die door drankgebruik, dan wel door andere oorzaken, onmiddellijk gevaarlijk zijn, hetzij voor de openbare orde, veiligheid, of gezondheid, hetzij voor zichzelf, op de meest geschikte wijze van openbare plaatsen als bedoeld in artikel 1 van de Wet openbare manifestaties, worden verwijderd. Onder openbare plaatsen worden mede verstaan vervoermiddelen die zich bevinden op deze plaatsen, een en ander voor zover niet gebezigd als woning.

2. De ambtenaar draagt personen als bedoeld in het eerste lid over aan het eigen zorgkader, voor zover de omstandigheden zulks toelaten. Zij kunnen bij het ontbreken van opvangmogelijkheden elders, bij wijze van hulpverlening, op het politie- of brigadebureau worden ondergebracht, indien dit nodig is voor hun bescherming en dit niet tegen hun wil geschiedt.

3. Voor personen als bedoeld in het eerste lid, van wie bekend is dat zij geestelijk gestoord zijn of die geestelijk gestoord lijken, waarschuwt de ambtenaar de arts, nadat zo mogelijk getracht is contact te zoeken met de eigen huisarts.

HOOFDSTUK 6. MAATREGELEN JEGENS INGESLOTENEN

§ 1 Algemeen

Artikel 26

1. De ambtenaar handelt jegens de ingeslotene overeenkomstig het gestelde bij of krachtens artikel 15 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen.

2. De ambtenaar registreert de gegevens die krachtens artikel 15, zesde lid, van het Besluit beheer regionale politiekorpsen zijn aangewezen.

Artikel 27

1. Voor zover het bij of krachtens het Wetboek van Strafvordering bepaalde zich hiertegen niet verzet stelt de ambtenaar een familielid of een huisgenoot van een ingeslotene zo spoedig mogelijk op de hoogte van de insluiting. In het geval de ingeslotene minderjarig is, doet hij dit uit eigen beweging, indien de ingeslotene meerderjarig is, doet hij dit slechts op verzoek van de ingeslotene.

2. Indien de omstandigheden de uitvoering van het eerste lid niet toelaten bij een ingeslotene die geen ingezetene is, wordt de ambassade of het consulaat van het land waarin de ingeslotene ingezetene is, op de hoogte gesteld van de insluiting.

§ 2 In bewaring nemen van kleding en voorwerpen

Artikel 28

1. De ambtenaar onderzoekt de ingeslotene direct voorafgaand aan de insluiting op het politie- of brigadebureau, door het aftasten en doorzoeken van diens kleding op de aanwezigheid van voorwerpen die tijdens de insluiting een gevaar voor de veiligheid van de betrokkene of voor anderen kunnen vormen.

2. Bij het aantreffen van voorwerpen als bedoeld in het eerste lid, neemt de ambtenaar deze in bewaring.

3. Het onderzoek, bedoeld in het eerste lid, wordt zoveel mogelijk uitgevoerd door een ambtenaar van hetzelfde geslacht als degene die aan het onderzoek wordt onderworpen.

Artikel 29

1. De ambtenaar kan slechts van de ingeslotene verlangen dat deze zich ontkleedt indien:

a. de kleding tijdens de insluiting een gevaar voor de veiligheid van betrokkene of van anderen kan vormen en een hulpofficier van justitie daarvoor toestemming heeft gegeven;

b. de kleding tijdens de insluiting naar het oordeel van de arts een gevaar voor de gezondheid van betrokkene of van anderen kan vormen.

2. De ambtenaar neemt de kleding, bedoeld in het eerste lid, in bewaring en draagt zorg voor vervangende kleding.

Artikel 30

1. De ambtenaar die een onderzoek als bedoeld in artikel 28, eerste lid, heeft uitgevoerd, maakt hiervan onverwijld schriftelijk rapport op ten behoeve van de meerdere.

2. De ambtenaar tekent nauwkeurig alle voorwerpen en kledingstukken die hij in bewaring heeft genomen, op. Bij voorwerpen van een geringe omvang en waarde kan worden volstaan met een globale aanduiding.

3. Een afschrift van de aantekening, bedoeld in het tweede lid, wordt door de ingeslotene en de ambtenaar ondertekend en aan de ingeslotene overhandigd.

§ 3 Permanente camera-observatie

Artikel 31

1. De ambtenaar kan de ingeslotene na toestemming van de hulpofficier van justitie aan permanente camera-observatie onderwerpen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, is slechts geoorloofd in die gevallen waarin sprake is van een zodanige dreiging van gevaar voor het leven of de veiligheid van de betrokkene dat doorlopende controle ter afwendig van dit gevaar noodzakelijk is.

3. De ambtenaar doet aan de betrokkene mededeling van de permanente camera-observatie en maakt aantekening van de permanente camera-observatie.

§ 4 Medische bijstand

Artikel 32

1. In het geval er aanwijzingen zijn dat een ingeslotene medische bijstand behoeft dan wel er bij deze persoon medicijnen zijn aangetroffen, overlegt de ambtenaar met de arts. De ambtenaar overlegt eveneens met de arts indien de ingeslotene zelf om medische bijstand of medicijnen vraagt.

2. In het geval de ingeslotene vraagt om medische bijstand van zijn eigen arts, stelt de ambtenaar die arts daarvan op de hoogte.

3. In het geval de ingeslotene te kennen geeft geen medische hulp te willen hebben, terwijl er aanwijzingen zijn dat medische bijstand gewenst is, waarschuwt de ambtenaar de arts en deelt hij deze de houding van de ingeslotene mee.

Artikel 33

De ambtenaar mag aan de arts bij het onderzoek en de behandeling geen beperkingen opleggen. Hij volgt de aanwijzingen op die de arts over de zorg voor de gezondheid van de ingeslotene geeft en registreert de door de arts gegeven aanwijzingen.

Artikel 34

1. De ambtenaar controleert de ingeslotene regelmatig met dien verstande dat:

- a. in het geval de arts is gewaarschuwd, de ingeslotene ten minste elk kwartier in de cel wordt gadeslagen;
- b. in het geval medische hulp is verstrekt, de ingeslotene zo vaak wordt geobserveerd als de arts heeft voorgeschreven;
- c. in het geval geen medische hulp noodzakelijk wordt geacht, de ingeslotene eenmaal per twee uur wordt gadeslagen.

2. In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, onder a en b, observeert de ambtenaar in de cel en aan de persoon, waarbij hij vooral acht slaat op de mate waarin de ingeslotene wekbaar en aanspreekbaar is. Personen die in een toestand geraken waarin zij niet wekbaar of aanspreekbaar zijn, worden terstond per ambulance naar een ziekenhuis vervoerd.

3. De ambtenaar registreert de observaties, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 35

Bij overplaatsing van de ingeslotene geeft de ambtenaar de geneesmiddelen, de registraties, bedoeld in de artikelen 26, tweede lid, 33 en 34, derde lid, voor zover die van belang kunnen zijn, en de rapportage van de arts, die bestemd is voor een arts die de behandeling zal overnemen, mee.

§ 5 Invrijheidstelling

Artikel 36

De ambtenaar zorgt ervoor dat bij de invrijheidstelling van een persoon die zichzelf niet kan verplaatsen, vervoer en begeleiding voor die persoon beschikbaar is.

HOOFDSTUK 7. BUITENGEWOON OPSPORINGSAMBTENAAR

Artikel 37

1. Indien Onze Minister van Justitie ingevolge artikel 8, zevende lid, van de Politiewet 1993, heeft bepaald dat een buitengewoon opsporingsambtenaar bevoegd is tot de uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste en derde lid van dat artikel, handelt de desbetreffende buitengewoon opsporingsambtenaar overeenkomstig de artikelen 5, 17, 18, 19, 20, eerste lid, en 21 van dit besluit.

2. Indien de aanwijzing mede omvat het gebruik van een wapen, een surveillancehond dan wel handboeien handelt de desbetreffende buitengewoon opsporingsambtenaar mede overeenkomstig de artikelen 4, 7, eerste lid, aanhef en onder a en b, tweede, derde en vierde lid, 10, 11, 12, 15, eerste lid, aanhef en onder a, en tweede lid, 16 respectievelijk 22 en 23 van dit besluit.

3. Voor de toepassing van het eerste en tweede lid wordt verstaan onder:

- a. bevoegd gezag: het gezag, bedoeld in artikel 13 van de Politiewet 1993;

b. de meerdere: de door of vanwege de Onze Minister van Justitie aangewezen korpschef, die als direct toezichthouder voor de buitengewoon opsporingsambtenaar is aangewezen;

c. gewelddmiddel: de wapens en de uitrusting, waarmee geweld kan worden uitgeoefend, die krachtens artikel 27, derde en vierde lid, onderdeel 1o, van de Wet wapens en munitie zijn toegestaan.

Artikel 38

De buitengewoon opsporingsambtenaar die bevoegd is tot het gebruik van een wapen of handboeien, maakt bij de uitoefening van zijn dienst uitsluitend gebruik van het door of vanwege Onze Minister van Justitie voorgeschreven gewelddmiddel of handboeien.

Artikel 39

De buitengewoon opsporingsambtenaar is niet eerder bevoegd tot de uitoefening van de in artikel 8, eerste en derde lid, van de Politiewet 1993 bedoelde bevoegdheden dan nadat die bevoegdheid is aangetekend op de akte van beëdiging en is gebleken van zijn bekwaamheid in de uitoefening daarvan.

HOOFDSTUK 8. SLOTBEPALINGEN

Artikel 40

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag waarop de Politiewet 1993 in werking treedt.

Artikel 41

Dit besluit wordt aangehaald als: Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar.

Lasten en bevelen dat dit besluit met daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, 8 april 1994

Beatrix

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

De Minister van Binnenlandse Zaken,
E. van Thijn

Uitgegeven de *eenentwintigste* april 1994

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Justitie
Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in het bijvoegsel bij de Nederlandse Staatscourant van 10 mei 1994, nr. 88

NOTA VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

Inleiding

In artikel 9, eerste lid, van de Politiewet 1993 wordt een grondslag gegeven voor een Ambtsinstructie voor de politie en de Koninklijke marechaussee (hierna: de Ambtsinstructie). De Ambtsinstructie is ingevolge het tweede lid ook van toepassing op de, op grond van de in de artikelen 59 en 60 van de Politiewet 1993, bijstand verlenende militair van enig ander onderdeel van de krijgsmacht. De voorliggende Ambtsinstructie is voor een deel ontleend aan de Ambtsinstructie voor de politie en de Ambtsinstructie voor de Koninklijke marechaussee. De bepalingen over geweld, veiligheidsfouillering, hulpverlening, bijstand en legitimatie zijn in hoofdlijnen overgenomen uit de bovengenoemde instructies. Nieuw opgenomen in de Ambtsinstructie zijn de bepalingen met betrekking tot het gebruik van handboeien en medische bijstand. Daarbij is uitgegaan van de circulaire over handboeien en fouillering van de Ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken van 20 december 1991 (Stcr. 1991, 250) en van de Richtlijnen geïntoxiceerden van 21 oktober 1987 (Stcr. 1987, 213). De Ambtsinstructie bevat eveneens een aantal nieuwe bepalingen. Deze bepalingen zijn gebaseerd op artikel 9, vierde en vijfde lid, van de Politiewet 1993, betreffende maatregelen jegens ingeslotenen, en op artikel 8, zevende lid van de Politiewet 1993, betreffende de buitengewoon opsporingsambtenaar.

Geweld

De geweldbepalingen in hoofdstuk 2 van de Ambtsinstructie bevatten nadere voorschriften omtrent de uitoefening van de bevoegdheid tot geweldgebruik. De bevoegdheid tot geweldgebruik is naar aanleiding van artikel 11 van de Grondwet voor het eerst in december 1988 neergelegd in de Politiewet. Voordien waren er op basis van de Politiewet instructies voor de politie vastgesteld. In artikel 8 van de Politiewet 1993 zijn naast de bevoegdheid tot geweldgebruik de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit opgenomen. Verder is bepaald dat aan het gebruik van geweld zo mogelijk een waarschuwing vooraf gaat. In de Ambtsinstructie is geregeld in welke situaties en op welke wijze geweld mag worden toegepast.

Op aanbeveling van de Commissie bezinning op het geweldgebruik door de politie (commissie Heijder; Kamerstukken II 1987/88, 20 200 VI, nr. 21) zijn naast de bepalingen over het gebruik van verschillende soorten vuurwapens ook de overige geweldmiddelen, waar onder het CS-traangas en de politie-surveillancehond, in dit besluit opgenomen. De commissie heeft eveneens de aanbeveling gedaan, «dat in de toekomstige geweldsinstructie geen regels dienen te worden opgenomen met verwijzing naar artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht (noodweer), zodat de jurisprudentie inzake dit artikel onverkort kan doorwerken in de politiepraktijk». In onze brief aan de Tweede Kamer van 14 december 1992 (Kamerstukken II 1992/93 22 801, nr. 9) hebben wij aangegeven dat wij het met deze aanbeveling van de commissie eens zijn. De politie-ambtenaar kan zich, evenals iedere andere burger, onder de omstandigheden genoemd in artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht, beroepen op de strafuitsluitingsgronden van dat artikel. De bepalingen uit de Ambtsinstructie laten de werking van artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht onverlet, zodat verwijzing naar dat artikel in de Ambtsinstructie niet nodig is en zelfs beter achterwege kan blijven om te voorkomen dat de jurisprudentie op basis van artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht in strijd kan komen met een regeling van geweldgebruik krachtens de Politiewet 1993. Het weglaten van de verwijzing naar artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht

in dit besluit houdt niet in dat een ambtenaar in een situatie van noodweer zijn vuurwapen niet meer zou mogen gebruiken. Het verschil is gelegen in het feit dat de ambtenaar die in een situatie van noodweer zijn vuurwapen heeft gebruikt uitsluitend indien hij terzake zou worden vervolgd een beroep kan doen op artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht. De overige eisen die gesteld zijn in artikel 8 van de Politiewet 1993 en in dit besluit voor het geweldgebruik blijven daarbij overigens van toepassing.

In andere regelingen is nader bepaald welke geweldmiddelen er zijn, wie daarover mogen beschikken en voor welke taken (bewapenings- en uitrustingsregelingen).

Registratie

In de Ambtsinstructie is op een aantal plaatsen de plicht tot registratie opgenomen. Voor deze registraties gelden de bepalingen uit de Wet politieregisters. De korpsbeheerder dient op grond van deze wet onder meer zorg te dragen voor een privacy-reglement.

Buitengewoon opsporingsambtenaar

De wettelijke grondslag voor de uitoefening van geweld en de toepassing van de veiligheidsfouillering door de buitengewoon opsporingsambtenaar is in artikel 8, zevende lid, Politiewet 1993, vastgelegd. Een nadere uitwerking van de wijze waarop deze bijzondere bevoegdheden mogen worden uitgeoefend is echter noodzakelijk. Omdat de buitengewoon opsporingsambtenaar in dit kader uiteraard over niet meer bevoegdheden mag beschikken en aan de zelfde eisen moet voldoen als de overige ambtenaren, die deze bevoegdheden mogen uitoefenen, is gekozen voor opnemen van een regeling in dit besluit. In hoofdstuk 7, worden de relevante bepalingen van toepassing verklaard. Hiermee is ten aanzien van de bevoegdheid tot het gebruik van geweld en de toepassing van de veiligheidsfouillering een gelijkkluidend regime voor de ambtenaar van politie, de militair van de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar gecreëerd.

Indeling

De voorliggende Ambtsinstructie is anders ingedeeld dan de Ambtsinstructie voor de politie en de Ambtsinstructie voor de Koninklijke marechaussee. Deze andere indeling is enerzijds ingegeven door de wenselijkheid van een betere systematische indeling. Voor het overige is de nieuwe indeling het gevolg van de bovengenoemde nieuwe onderwerpen die in de Ambtsinstructie zijn opgenomen.

De nieuwe indeling heeft er toe geleid dat de bepalingen over legitimatie en bijstand na het definitie-artikel in het eerste hoofdstuk «Algemeen» zijn geplaatst. De bepalingen over het aanwenden van geweld staan in het tweede hoofdstuk «Geweld». Het derde hoofdstuk «Veiligheidsfouillering» bevat de bepalingen over het toepassen van de veiligheidsfouillering. In het vierde hoofdstuk «Handboeien» is het gebruik van handboeien geregeld. De hulpverlening en medische zorg zijn in hoofdstuk 5 «Hulpverlening» neergelegd. In hoofdstuk 6 zijn de «Maatregelen jegens ingeslotenen», die de bevoegdheid geven om een aantal beperkende maatregelen te treffen jegens ingeslotenen, ondergebracht. Dit hoofdstuk vindt zijn basis in artikel 9, vierde en vijfde lid, van de Politiewet 1993. Tenslotte zijn in hoofdstuk 7 de bepalingen betreffende de bevoegdheden van de buitengewoon opsporingsambtenaar opgenomen.

Artikel 1

De Ambtsinstructie is in zijn geheel van toepassing op de ambtenaren die zijn aangesteld voor de uitvoering van de politietaak. Voor het administratieve en technische personeel zijn de hoofdstukken 2 en 3 en enkele paragrafen uit hoofdstuk 6 niet van toepassing. Zij zijn immers niet aangesteld voor de uitvoering van de politietaak en derhalve ingevolge artikel 8, eerste en derde lid van de Politiewet 1993, niet bevoegd tot het gebruik van geweld en tot het verrichten van de veiligheidsfouillering.

Het bepaalde in het tweede lid, onder b, ziet op die situaties waarin niet vooraf geregeld is wie de meerdere is. Voor de bijstandsverlening zal op basis van de artikelen 58 en 59 van de Politiewet 1993 en artikel 3 van dit besluit nog nader worden aangegeven wie in die situaties de meerdere is.

In het derde lid, onder f, wordt een definitie gegeven van het automatisch vuurwapen. De omschrijving van dit wapen als «een vuurwapen waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven» is gekozen vanwege de technische mogelijkheden van dergelijke wapens.

In de Ambtsinstructie wordt gesproken over «ingeslotene». In artikel 1, vierde lid, is bepaald, dat ingeslotene in de eerste plaats de persoon is die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, dat wil zeggen de persoon die opgehouden is voor verhoor, degene die in verzekering is gesteld of personen in vreemdelingenbewaring. De persoon die in het kader van hulpverlening is ondergebracht op het politie- of brigadebureau, als bedoeld in artikel 25, wordt mede gevat onder het begrip ingeslotene.

Artikel 2

Met het oog op een goede relatie politie-publiek achten wij het gewenst dat ambtenaren die in burgerkleding optreden niet als anonieme vertegenwoordigers van een politie-organisatie, maar als herkenbare individuen optreden en dat zij zich daarom ongeraagd aan het publiek legitimeren. Bovendien past een dergelijke benadering in het adagium dat de overheid meer cliëntgericht dient te functioneren. Een en ander geldt uiteraard niet als bijzondere omstandigheden legitimatie niet toelaten. Daarbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de omstandigheden waaronder speciale eenheden optreden, gelet op het doel van de taakuitvoering van die eenheden (observatie en bijzondere opdrachten). In die gevallen kan legitimatie achterwege blijven. De mogelijkheid om misbruik te maken van het politie-uniform wordt ingeperkt door de legitimatieplicht voor de ambtenaren die in uniform optreden. Zij dienen zich slechts na verzoek daartoe te legitimeren.

Dit artikel laat onverlet dat in andere wettelijke regelingen een ander voorschrift omtrent de legitimatie is gegeven. In dit verband wordt gewezen op artikel 12, tweede lid van de Grondwet en op het voorstel van de Algemene wet op het binnentreden.

Artikel 3

Dit artikel bepaalt onder wiens bevel een ambtenaar die bijstand verleent, optreedt. De bepaling laat onverlet dat aan ambtenaren die, behorend tot eenzelfde organisatie, groepsgewijze bijstand verlenen, de bevelen van het ter plaatse bevoegde gezag door tussenkomst van hun eigen meerdere ontvangen.

Artikel 4

Algemeen uitgangspunt voor geweldgebruik is dat er op een verantwoorde wijze met geweldmiddelen wordt omgegaan. In de bewapenings-

en uitrustingsregelingen is bepaald welke ambtenaren bepaalde geweldsmiddelen zijn toegekend en voor welke taken. Dit artikel dekt nadrukkelijk niet het gebruik van een geweldsmiddel voor een andere taak dan waarvoor het geweldsmiddel is toegekend. Het bepaalde in dit artikel is voorts bedoeld om duidelijk te maken dat de individuele ambtenaar de plicht heeft om geoefend te zijn in het gebruik van geweldsmiddelen.

Ten einde de geoefendheid te waarborgen, is in artikel 12, tweede lid, van het Besluit beheer regionale politiekorpsen complementair aan de plicht van de ambtenaar, opgenomen de verantwoordelijkheid van de korpsbeheerder om zijn ambtenaren in de gelegenheid te stellen zich te oefenen in het gebruik van geweldsmiddelen. Bij of krachtens het Besluit beheer regionale politiekorpsen en krachtens de Bewapeningsregeling politie zullen opleidingseisen worden gesteld ten einde invulling aan deze geoefendheidseis te geven.

Artikel 5

Indien niet wordt opgetreden in gesloten verband, doch wel onder leiding van een meerdere, bepaalt deze laatste, zo de feitelijke situatie zich daartoe leent, het geweldsmiddel en het tijdstip waarop dit wordt aangewend. Voor de ambtenaar zelf blijft gelden dat de mate waarin het middel wordt aangewend de grenzen van redelijkheid en gematigdheid niet mag overschrijden (vergelijk artikel 8, vijfde lid, Politiewet 1993). De meerdere bepaalt in het algemeen wanneer de aanwending van geweld moet worden beëindigd. Dit ontslaat de ambtenaar niet van de plicht om, ook zonder bevel, de aanwending van geweld te staken zodra het daarmee beoogde doel is bereikt. Indien de ambtenaar in gesloten verband – bijvoorbeeld in dat van een mobiele eenheid – optreedt, bepaalt eveneens de meerdere op welk tijdstip geweld moet worden aangewend en welk middel moet worden gebruikt. Voorts geldt in deze situatie hetgeen is gesteld ten aanzien van optreden onder leiding van een meerdere.

Overigens zal de ambtenaar in bovengenoemde situaties ook zonder uitdrukkelijke last geweld kunnen aanwenden indien er sprake is van een situatie waarin eigen of andermans lijf, eerbaarheid of goed noodzakelijkerwijs verdedigd dient te worden tegen ogenblikkelijke en wederrechtelijke aanranding (artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht).

Artikel 6

De eenheden die worden genoemd in dit artikel zijn de mobiele eenheden, de eenheden die voorheen arrestatieteams werden genoemd, de brigade speciale beveiligingsopdrachten van de Koninklijke marechaussee voor zover andere taken dan persoonsbeveiliging worden verricht, en de eenheden van de Koninklijke marechaussee die dezelfde taak hebben als de mobiele eenheden. Daarnaast vallen onder de strekking van dit artikel alle overige militaire eenheden die op grond van artikel 59 Politiewet 1993 worden ingezet. Met het toestemmingsvereiste in deze bepaling is beoogd om te voorkomen dat deze eenheden lichtvaardig worden ingezet, zonder medeweten van het bevoegd gezag.

De eenheden die krachtens artikel 8 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen zijn ingesteld, hebben tot taak om op te treden in situaties waarbij redelijkerwijs mag worden aangenomen dat vuurwapengeweld tegen de politie of tegen anderen dreigt. Deze eenheden zijn qua bewapening en vaardigheden speciaal toegerust voor het optreden in dergelijke situaties. In artikel 8 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen zijn de werkzaamheden van deze eenheden limitatief omschreven. Het toestemmingsvereiste houdt een waarborg in tegen ongecontroleerd gewelddadig optreden. De officier van justitie zal

toestemming moeten geven als het gaat om taken die overwegend op het vlak van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde liggen. De burgemeester zal toestemming moeten geven als het gaat om taken die overwegend op het vlak van de handhaving van de openbare orde liggen. Het is wenselijk dat in het driehoeksoverleg, gelet op de implicaties die de inzet van een dergelijke eenheid voor de openbare orde respectievelijk het strafrechtelijk beleid zal hebben, afstemming plaatsvindt over de voorgenomen inzet.

Voor de overig genoemde eenheden geldt eveneens dat de officier van justitie toestemming zal moeten geven als het gaat om taken die overwegend op het vlak van de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde liggen. Als het gaat om taken die overwegend op het vlak van de handhaving van de openbare orde liggen zal de burgemeester toestemming moeten geven.

De criteria en procedures voor het meevoeren van die bewapening, zoals verder aangegeven in de Ambtsinstructie, zijn voor de hier genoemde eenheden onverkort van toepassing. De in dit artikel bedoelde eenheden zullen niet beschikken over andere bewapening dan die genoemd in de Bewapeningsregeling politie of de bewapening die door Onze Minister van Defensie ter beschikking is gesteld. Voor zover vuurwapens waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven, worden meegevoerd, geldt vanzelfsprekend de toestemmingsprocedure in artikel 8 van dit besluit.

Artikel 7

In de toelichting op dit artikel wordt onder vuurwapen verstaan een handvuurwapen en niet die vuurwapens waarmee automatisch vuur of lange afstandsprecisievuur kan worden gegeven.

Eerste lid, onderdeel a

Ongeacht de ernst van het strafbare feit dat is gepleegd, mag met gebruikmaking van het vuurwapen iemand worden aangehouden van wie redelijkerwijs mag worden aangenomen dat hij een voor onmiddellijk gebruik gereed vuurwapen bij zich heeft en dit tegen personen zal gebruiken. De potentiële bedreiging is dan zo groot dat deze vuurwapengebruik rechtvaardigt.

Hierbij past de opmerking dat wij van oordeel zijn dat voor situaties waarin het gebruik van vuurwapens door de politie ware toe te staan, geen afwijkende regels moeten gelden voor «arrestatieteams». Wij achten het gestelde in onderdeel a in samenhang met het gestelde in artikel 6 toereikend om eenheden als bedoeld in artikel 8 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen adequaat te kunnen laten optreden.

Eerste lid, onderdeel b

Hier wordt het vuurwapengebruik in gevallen van aanhouding van zowel verdachten als veroordeelden geregeld. Het begrip «verdachte» dient te worden uitgelegd in de zin van artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering.

Bij ernstig misdrijf gaat het in hoofdzaak om misdrijven die een ernstige aantasting gevormd hebben voor de lichamelijke integriteit. Of er sprake is van een grove aantasting van de rechtsorde zal afhangen van de omstandigheden waaronder, de wijze waarop en de frequentie waarmee het misdrijf is gepleegd.

Artikel 7, eerste lid, onderdeel c en d

Deze bepaling is opgenomen om het vuurwapengebruik bij optreden in gesloten verband aan een apart regime te onderwerpen. Daartoe zijn de voorwaarden gesteld, dat er een uitdrukkelijke opdracht is van het bevoegd gezag en dat men in gesloten verband moet optreden, onder leiding van een meerdere, zodat artikel 5 van dit besluit mede van toepassing is.

Het bevoegd gezag in dit verband is de burgemeester. Mede gelet op de met verstoringen van de openbare orde gepaard gaande strafbare feiten, zal een beslissing tot gebruik van het vuurwapen als bedoeld in dit artikel door de burgemeester in overleg met de officier van justitie worden genomen.

Voor de militair van de Koninklijke marechaussee is het bevoegd gezag bij het beteugelen van militaire woelingen, munitierij of militaire oproer de Minister van Defensie.

Artikel 7, derde lid

Het gebruik van een vuurwapen blijft in het geval bedoeld in het eerste lid, onder a en b, achterwege als de identiteit van de aan te houden persoon aan de ambtenaar bekend is en indien de aanhouding zonder bezwaar tot een later tijdstip kan worden uitgesteld. Deze beperking betekent in feite dat slechts in situaties waarin de verdachte op heterdaad betrapt wordt, en in geval de aanhouding geen uitstel gedoogd, terwijl toch de identiteit bekend is, ter aanhouding gebruik mag worden gemaakt van het vuurwapen. Bij de beoordeling van de vraag of in een bepaalde situatie ter aanhouding van een verdachte gebruik kan worden gemaakt van het vuurwapen, dient de ambtenaar ingevolge dit artikel rekening te houden met een complex van factoren. Van hem wordt, alvorens hij overgaat tot het gebruik van het vuurwapen dan ook een zeer zorgvuldige afweging vereist. Hierbij komt dat de beslissing of van het vuurwapen gebruik zal worden gemaakt dikwijls in een zeer kort tijdsbestek moet worden genomen. In feite brengen de beperkingen, die in dit artikel zijn aangebracht met zich mee dat slechts in uitzonderingssituaties gebruik mag worden gemaakt van het vuurwapen. Het verdient dan ook aanbeveling om bij enige twijfel omtrent de schietwaardigheid van de situatie gelet op het bepaalde in dit artikel geen gebruik te maken van het vuurwapen.

Tenslotte willen wij in het kader van dit artikel over de bevoegdheid tot vuurwapengebruik nog aandacht besteden aan de vraag hoe door de ambtenaar moet worden gehandeld ingeval van de confrontatie met andere levensbedreigende situaties dan die waarin de dreiging wordt gevormd door een voor onmiddellijk gebruik gereed zijnde vuurwapen. In dit verband kan gedacht worden aan de dreiging die uitgaat van een ander wapen dan een vuurwapen, van een mes, een bijl, een injectiespuit of andere voorwerpen. Wij zijn van oordeel dat in de Ambtsinstructie geen aparte bevoegdheid voor het gebruik van het vuurwapen in dergelijke gevallen hoeft te worden gecreëerd. In het geval van een noodweersituatie bij dreiging met een mes, een bijl, etc. is, na afweging van de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit vuurwapengebruik mogelijk op grond van artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht. Indien er geen sprake is van noodweer gaan wij er van uit dat de politie andere middelen dan zulke ingrijpende middelen als vuurwapens hanteert. Andere gevaarlijke voorwerpen waar de politie tegenover kan komen te staan, zijn immers niet gelijk te stellen met een vuurwapen. Vuurwapens zijn in tegenstelling tot andere voorwerpen over een grote afstand onmiddellijk gevaarlijk. Zou buiten de omstandigheden van artikel 7, eerste lid, onder a, van de Ambtsinstructie vuurwapengebruik ook in de geschetste

gevallen zonder meer zijn toegestaan, dan wordt de mogelijkheid van vuurwapengebruik opgerekt zonder dat dit om redenen van veiligheid van de ambtenaar direct noodzakelijk is. Wij bevorderen dat bij de opleiding en de instructie ter zake het accent wordt gelegd op technieken van aanhouding en benadering alsmede op het tactisch optreden.

Artikel 8

De aard van het vuurwapen waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven, brengt met zich dat dit door de ambtenaar alleen na de omschreven instemming mag worden meegevoerd, wanneer het om personen gaat van wie met grote zekerheid kan worden aangenomen dat zij zich van soortgelijke geweldmiddelen zullen bedienen.

Het gebruik van vuurwapens waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven, is slechts toegestaan in geval van ogenblikkelijke wederrechtelijke aanranding van eigen of eens anders lijf. Met andere woorden het gebruik van vuurwapens waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven, is beperkt tot levensbedreigende situaties. Deze inperking laat onverlet dat een ambtenaar die in strijd met het bepaalde in dit artikel een vuurwapen waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven, heeft gebruikt in de andere in artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht genoemde situaties, in het kader van een eventueel terzake daarvan tegen hem aangespannen strafrechtelijke procedure, een beroep kan doen op de volle omvang van artikel 41 van het Wetboek van Strafrecht. In disciplinair opzicht zal hij evenwel in die situaties kunnen worden gestraft.

Ten aanzien van de in het vierde lid beschreven procedure zal voor wat betreft de uiteindelijke oordeelsvorming over de vraag of in voorkomende gevallen de noodzaak bestaat automatisch vuur door de politie te doen meevoeren, worden aangesloten bij de bestaande procedure. Pas nadat advies van de Grote Evaluatiedriehoek – het ambtelijk overleg tussen vertegenwoordigers van de ministeries van Binnenlandse Zaken en van Justitie – is verkregen zullen eerste en tweede ondergetekende beslissen. Deze procedure ziet eveneens op het meevoeren van vuurwapens waarmee automatisch vuur kan worden afgegeven door in bijstand geroepen militairen, voor zover deze vuurwapens tot hun standaard-uitrusting behoren. Indien dit laatste het geval is, zal de bijstands-verzoekende instantie ervoor moeten zorgen dat tegelijkertijd de in dit artikel vereiste toestemmingsprocedure is doorlopen.

Het vorenstaande laat onverlet de verantwoordelijkheid van de eerste ondergetekende voor maatregelen – waaronder de inzet van (specifieke) bewapening – die in verband met de veiligheid van de burgerluchtvaart tegen terroristische aanslagen, op de luchthaven Schiphol en op eventueel andere aan te wijzen luchthavens, dienen te worden getroffen. In dit verband kan nog worden gewezen op de Wet van 6 juni 1991 tot wijziging van de Luchtvaartwet (Regels beveiliging luchtvaartterreinen).

Artikel 9

In dit artikel is het meevoeren en het gebruik van het vuurwapen waarmee lange afstandsprecisievuur kan worden afgegeven, geregeld. Het gebruik, waarvoor steeds de toestemming vooraf van de Minister van Justitie op verzoek van het bevoegd gezag nodig is, geschiedt ter beëindiging van zeer ernstige misdrijven, waarbij sprake is van direct levensbedreigende omstandigheden, zoals gijzelingen en misdrijven van terroristische aard. Het gebruik van een vuurwapen waarmee lange afstandsprecisievuur kan worden afgegeven is pas toegestaan, indien aan de misdrijven geen einde kan worden gemaakt op andere, minder ingrijpende wijze, of deze andere wijze kan niet worden afgewacht, gelet op de mate van dreiging.

Artikel 10

De bevoegdheid om een vuurwapen uit voorzorg ter hand te nemen, heeft als doel de veiligheid van de ambtenaar te waarborgen. Als zodanig dient het te worden onderscheiden van het trekken van een vuurwapen. Het vuurwapen mag wel uit de holster worden gehaald. Indien de situatie vervolgens niet schietwaardig blijkt te zijn, dient het vuurwapen zo spoedig mogelijk in de holster te worden geborgen.

Artikel 11

Het trekken van een vuurwapen zal vanwege het intimiderend effect dat daarvan uitgaat er toe kunnen leiden dat het beoogde doel wordt bereikt zonder dat tot gericht schieten hoeft te worden overgegaan. Het is echter in verband met de grote risico's verbonden aan het gebruik van het vuurwapen niet toegestaan dit, door het enkel te trekken, als zelfstandig intimidatiemiddel te gebruiken.

Artikel 12

In artikel 8, tweede lid, van de Politiewet 1993 is bepaald dat aan het gebruik van geweld, dus ook voordat gericht geschoten wordt, zo mogelijk een duidelijke waarschuwing voorafgaat. Een mondelinge waarschuwing verdient de voorkeur.

Gezien de risico's van een waarschuwingsschot zal dit slechts mogen worden gegeven, indien te verwachten is dat een waarschuwing, gelet op de omstandigheden, op andere wijze ontoereikend is.

De waarschuwing dient kort voor het afgeven van een gericht schot gegeven te worden.

Artikelen 13 tot en met 16

De artikelen 13 tot en met 16 geven regels met betrekking tot een aantal specifieke vormen van geweldgebruik.

De bepalingen dienen geplaatst te worden in het kader van de meer algemene notie de bevoegdheid tot de inzet cq. het gebruik van geweldsmiddelen door de politie te ordenen en – waar nodig – af te bakenen.

De aard van de hiergenoemde geweldsmiddelen is aanleiding geweest de toepassing daarvan als zodanig nader te normeren, onverlet de algemene beginselen inzake geweldgebruik door de politie. Het gemeenschappelijke kenmerk van de onderscheiden bepalingen ligt in de eis van toestemming van het bevoegd gezag, welke aan de inzet cq. het daadwerkelijk gebruik als gewelddmiddel vooraf dient te gaan.

Artikel 13 inzake het gebruik van traangas is ontleend aan de oude Richtlijnen voor het gebruik van CS-traangas. Voorafgaand aan het gebruik van CS-traangas moet de ambtenaar zich ervan vergewissen dat er voor degenen die aan het traangas worden blootgesteld, de mogelijkheid bestaat de ruimte of het gebied waar dat traangas wordt gebruikt, te verlaten. Het effect van de werking van het CS-traangas wordt immers mede bepaald door de tijd gedurende welke men eraan is blootgesteld.

Bij het vaststellen van de hoeveelheid te gebruiken CS-traangasgranaten in gesloten ruimten moet rekening gehouden worden met de afmetingen van de betreffende ruimte. Dit geldt eveneens voor het gebruik in semi-gesloten ruimten zoals stationshallen, overdekte winkelpassages en portieken.

Bij het gebruik van CS-traangas in gebouwen mag niet zonder meer worden afgegaan op het totale – geschatte – volume van het gebouw. Het

is in die situaties beter om uit te gaan van de afmetingen van de afzonderlijke ruimten in het gebouw. De verspreiding van het CS-traangas in semi-gesloten ruimten zal niet veel afwijken van de verspreiding in gesloten ruimten.

Bij het vaststellen van de te gebruiken hoeveelheden CS-traangas in de open lucht moet rekening worden gehouden met de mate van openheid van het gebied, de weersomstandigheden en de omvang van de te verspreiden menigte of samenscholing.

Vooraf in een open veld verspreid het CS-traangas zich beter dan indien er sprake is van dichte begroeiing of van nauwe straten met hoge bebouwing. In deze laatste gevallen zal er minder CS-traangas gebruikt moeten worden dan in het open veld het geval zou zijn. Ook de weersomstandigheden kunnen de verspreiding beïnvloeden. Harde wind leidt ertoe dat het CS-traangas zich zo snel verspreidt dat het nauwelijks effect heeft. Een hoge luchtvochtigheid in de vorm van mist of regen zorgt voor een slechte verspreiding. Het gas blijft hangen en de werking wordt bovendien versterkt doordat het vermengd met water ook de huid kan irriteren.

Artikel 15 bevat de voorwaarden voor het inzetten van politie-surveillancehonden. Met deze eisen menen wij aan de kwaliteit van inzet en gebruik van politie-surveillancehonden gewonnen te hebben. Gelet op het specifieke karakter van situaties waarvan sprake is bij optreden van de mobiele eenheid – wij doelen hier met name op het optreden ter handhaving van de openbare orde – menen wij de inzet van de politie-surveillancehond als geweldmiddel te moeten aanscherpen door de voorafgaande toestemming van het bevoegd gezag.

Krachtens artikel 14 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen worden de keuring en keuringseisen voor de combinatie van geleider en hond geregeld. Beoogd wordt dat een combinatie van geleider en hond als zodanig slechts voor de uitvoering van de politietaak mag worden ingezet indien deze daarvoor gekwalificeerd is.

In artikel 16 is het gebruik van de elektrische wapenstok geregeld. De huidige politiepraktijk leert dat steeds vaker confrontaties plaatsvinden, waarbij de politie-ambtenaar zich moet verweren tegen agressieve dieren. Essentieel is dat gebruik slechts geoorloofd is tegen agressieve dieren en derhalve niet tegen personen. Op dit moment hebben alleen de eenheden, bedoeld in artikel 8 van het Besluit beheer regionale politiekorpsen de beschikking over een elektrische wapenstok.

Artikelen 17 tot en met 19

In deze artikelen is een regeling voor het melden van het gebruik van geweld opgenomen. Het verdient aanbeveling de ambtenaar die geweldgebruik heeft gemeld niet te lang in onzekerheid te laten omtrent eventuele gevolgen van die melding.

De ambtenaar die geweld heeft gebruikt, dient dit te melden aan de hiërarchisch meerdere binnen de politieorganisatie waartoe hij behoort. In geval van bijstandsverlening wordt melding gedaan aan degene die met de leiding van het optreden is belast.

Doel van de geweldmelding is om de beheerder inzicht te geven in de wijze waarop zijn ambtenaren omgaan met de bevoegdheid geweld te gebruiken. De geweldmelding heeft uiteraard niet tot doel de ambtenaar van politie te incrimineren. Deze kan, evenals iedere andere burger, pas als verdachte in de zin van artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering worden aangemerkt indien uit feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit voortvloeit. Wij zijn van mening dat het openbaar ministerie wat dit laatste betreft in concrete gevallen moet kunnen onderzoeken of een politieambtenaar zodanig de grenzen van zijn bevoegdheden heeft overschreden dat hij als verdachte

moet worden aangemerkt en moet worden vervolgd. Bezien in dit licht moeten de ingevolge de geweldsmelding verkregen gegevens het openbaar ministerie aanleiding kunnen geven een strafrechtelijk onderzoek te doen instellen. De meerdere aan wie de ambtenaar van politie het geweldgebruik heeft gemeld, brengt het meldingsformulier ingevolge het tweede lid van artikel 17 ter kennis van de officier van justitie. Wordt vervolgens tot een strafrechtelijk onderzoek besloten dan dienen de gegevens verkregen ingevolge de melding hiervoor niet te worden gebruikt en moet het meldingsformulier worden teruggezonden aan de meerdere. Slechts een verzoek van de rechter-commissaris of van de rechtbank om als getuige op te treden, dan wel een verzoek van de rechter-commissaris met gebruikmaking van artikel 105 van het Wetboek van Strafvordering een daaromtrent opgemaakt rapport te overleggen, doet dan eerst de verplichting ontstaan de ingevolge de geweldsmelding verkregen gegevens weer te overleggen.

Op deze wijze menen wij, dat recht wordt gedaan aan de positie en de rechten van iedere verdachte, ook de ambtenaar van politie, bij een strafrechtelijk onderzoek, met inbegrip van het recht zich te beroepen op het bepaalde in artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering.

Het vorenstaande dient er in onze optiek toe te leiden dat jegens de ambtenaar van politie die, bij voorbeeld in verband met de omstandigheid dat hij eventueel als verdachte zal worden aangemerkt, besluit in weerwil van de meldingsplicht in de Ambtsinstructie het geweldgebruik niet of maar ten dele te melden, de mogelijkheid van disciplinaire aanpak openstaat.

Ten einde een uniforme en objectieve melding van geweldstoepassing ten behoeve van de beheerder tot stand te brengen, beogen wij te komen tot standaardisering van de meldingsformulieren, mede met het oog op centrale registratie van vuurwapengebruik en ander geweldgebruik voor zover dit ernstig letsel ten gevolge heeft.

Artikelen 20 en 21

De veiligheidsfouillering is gericht op het ontdekken van voorwerpen waarmee de verdachte of veroordeelde aan zichzelf of aan de politie-ambtenaar schade kan berokkenen. De in het eerste lid van artikel 20 bedoelde veiligheidsfouillering zal in de meeste gevallen op straat geschieden. Gelet op de situatie waarin deze fouillering plaatsvindt – er is immers sprake van onmiddellijk dreigend gevaar – zal de komst van een ambtenaar van gelijk geslacht niet altijd kunnen worden afgewacht. Dit geldt evenwel niet ten aanzien van de situatie waarop het tweede lid ziet. De betrokkene is in dat geval onder de hoede van de justitie gebracht. De veiligheidsfouillering strekt er toe te verzekeren dat hij veilig onder de hoede van de justitie blijft. De onmiddellijke acute bedreiging van de veiligheid kan voldoende worden afgewend door een onderzoek aan de kleding. Indien gelet op de persoon van de betrokkene een onderzoek aan het lichaam noodzakelijk wordt geacht zal dit in verband met de aard daarvan door een ambtenaar van hetzelfde geslacht dienen te geschieden.

De veiligheidsfouillering vormt een beperking op de grondrechten inzake de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer en de onaantastbaarheid van het lichaam. Ten einde te voorkomen dat deze grondwettelijke gewaarborgde grondrechten onnodig worden beperkt, is voorgeschreven dat elke veiligheidsfouillering binnen de hiërarchie gemeld dient te worden.

Gold dit in het verleden slechts ten aanzien van het oppervlakkig aftasten van de kleding, gelet op de ingrijpende aard van het onderzoek aan het lichaam zijn wij thans van mening dat ook van het onderzoek aan het lichaam door de ambtenaar, die dat onderzoek heeft uitgevoerd, schriftelijke melding dient te worden gedaan aan zijn meerdere. Hierbij

kan gedacht worden aan een vermelding in een dagrapport. Ook een mutatie in een geautomatiseerd systeem zoals het Bedrijfsprocessen-systeem (BPS) valt onder het begrip schriftelijk rapport. Dit stelt de korpsleiding en de korpsbeheerder in staat – al dan niet naar aanleiding van klachten van burgers – te bezien of op een juiste wijze gebruik is gemaakt van deze bevoegdheid. Voorts worden zij in staat gesteld corrigerend op te treden en eventueel misbruik van deze bevoegdheid te bestraffen.

Artikelen 22 en 23

Het aanleggen van handboeien vormt een inbreuk op de lichamelijke integriteit van de betreffende persoon. Het aanleggen van handboeien is mogelijk op grond van artikel 15, vierde lid, van de Grondwet. Dit artikel lid maakt het mogelijk om personen, die rechtens van hun vrijheid zijn beroofd, te beperken in hun grondrechten, indien de uitoefening van het grondrecht zich niet verdraagt met de vrijheidsbeneming. Wel zal het gebruik van handboeien, volgens vaste jurisprudentie van het Europese Hof van de Rechten voor de Mens, in ieder geval getoetst moeten worden aan de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit. Indien het aanleggen van handboeien niet in verhouding staat tot de omstandigheden of het doel ervan, zal men daarvan geen gebruik mogen maken.

Handboeien mogen slechts worden aangelegd bij het vervoer van arrestanten. Het spreekt vanzelf dat zij daarbij vergrendeld moeten zijn teneinde het risico op letsel zo veel mogelijk uit te sluiten. Het beperken van de bewegingsvrijheid van de arrestant tijdens het vervoer door het aanleggen van handboeien kan echter een noodzakelijke maatregel zijn om incidenten tijdens de overbrenging van de arrestant te voorkomen en om een veilig transport te waarborgen. De omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot het omleggen van handboeien kunnen gelegen zijn in: de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin vervoerd wordt en het ontbreken van de mogelijkheden om op andere wijze met minder ingrijpende maatregelen (bv. door plaatsneming van een politieambtenaar naast de arrestant) een veilig transport te waarborgen. Bij omstandigheden die samenhangen met de persoon kan worden gedacht aan zijn gedrag, mogelijk eerdere ervaringen van de politie met deze persoon op grond waarvan voor moeilijkheden moet worden gevreesd, dan wel de aard of de ernst van het feit waarvoor deze is aangehouden.

Deze regeling van het gebruik van handboeien houdt overigens niet in dat bij weerspanning van de arrestant, waardoor de boeien met dwang moeten worden omgelegd, de geweldsbepalingen niet meer van toepassing zouden zijn. In die situatie gelden de voorschriften voor het geweldgebruik – de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit en de meldingsplicht – naast de voorwaarden voor het omleggen van de handboeien.

In elk geval dient registratie van het gebruik van handboeien plaats te vinden. Dit stelt de korpschef en de korpsbeheerder in staat – al dan niet naar aanleiding van klachten van burgers – te bezien of terecht gebruik is gemaakt van deze bevoegdheid. Tevens zijn zij hierdoor beter in staat eventueel corrigerend op te treden bij onterecht gebruik van deze bevoegdheid.

Artikelen 24 en 25

Hoofdstuk 5 heeft betrekking op de taak van de politie om de openbare orde te handhaven en hulp te verlenen aan hen die dit behoeven. De zorg om personen van de openbare weg te verwijderen en over te dragen aan het eigen zorgkader vloeit voort uit artikel 2 Politiewet 1993.

Met artikel 24 is een deel van het A-gedeelte van de Richtlijnen geïntoxiceerden in de Ambtsinstructie opgenomen. Dit artikel ziet op de situatie dat de politie hulp verleent aan personen met lichte verwondingen of geestelijke of lichamelijke ziekteverschijnselen. Deze bepaling is eveneens van toepassing op de militair van de Koninklijke marechaussee ten aanzien van personen die zich bevinden op terreinen, bedoeld in artikel 6, eerste lid, onderdeel e, van de Politiewet 1993. Hierbij wordt niet in de eerste plaats gedacht aan geïntoxiceerden. De bepalingen in de bovengenoemde richtlijn die specifiek betrekking hebben op geïntoxiceerden, zijn neergelegd in de artikelen 32 tot en met 35.

De ambtenaar van politie is verantwoordelijk voor een correcte handelwijze jegens de in artikel 24 genoemde personen. Dit houdt tevens in dat de door de ambtenaar van politie in dit kader verzamelde gegevens betreffende de aard en omstandigheden van de gebeurtenis die tot de ziekte-toestand hebben geleid, zo spoedig mogelijk ter beschikking moeten worden gesteld van de medische hulpverleners. Dit geldt eveneens voor de op de persoon zelf aangetroffen medische gegevens of geneesmiddelen.

Het bepaalde in het eerste lid van artikel 25 dient alleen ter beëindiging van het genoemde gevaar. De zorgverplichting uit het eerste lid, gecombineerd met het bepaalde in het tweede lid strekt ertoe dat de in het eerste lid bedoelde personen zoveel mogelijk aan hun eigen zorgkader worden overgedragen. Uiteraard voor zover de omstandigheden zulks toelaten. De ambtenaar zal daarbij, gelet op de dienstvoorschriften, opdrachten en plaatselijke omstandigheden, pas behoeven handelen indien hij van oordeel is dat optreden ten aanzien van personen in verband met hun gezondheidstoestand ter bescherming van henzelf geboden is. Bij «zorgkader» moet gedacht worden aan huisgenoten, familie, kennissen, of zo nodig een medische of sociale instelling. Indien het niet mogelijk is een persoon aan zijn eigen zorgkader over te dragen, biedt het tweede lid de mogelijkheid om personen in het kader van de hulpverlening op het politie- of brigadebureau onder te brengen. Aangezien de personen aan wie de politie hulp verleent niet onder het regime van het Wetboek van Strafrecht vallen, moet de ambtenaar bij het contact met deze personen uitgaan van de eigen wil van deze personen. Indien duidelijk is dat een persoon aan wie hulp wordt verleend niet mee wil naar het politie- of brigadebureau, is het niet mogelijk deze persoon tegen zijn wil onder te brengen op het politie- of brigadebureau. In artikel 15, eerste lid, van de Grondwet staat dat buiten gevallen bij of krachtens de wet bepaald, niemand zijn vrijheid mag worden ontnomen. Omdat noch de Politiewet 1993, noch enige andere wettelijke bepaling de mogelijkheid biedt personen tegen hun wil in het kader van hulpverlening onder te brengen, is een dergelijk handelen in strijd met artikel 15 van de Grondwet. Indien de betrokkene niet in staat is zijn wil kenbaar te maken, bij voorbeeld wegens vergaande staat van dronkenschap en er sprake is van strenge vorst, waardoor hij zonder ingrijpen zou kunnen omkomen, heeft de ambtenaar de bevoegdheid om de betrokkene onder te brengen op het politie- of brigadebureau.

Artikel 26

Bij of krachtens het Besluit beheer regionale politiekorpsen worden voorzieningen getroffen en regelingen opgesteld ten behoeve van de zorg voor ingeslotenen. Dit betreft basisvoorzieningen als slaapgelegenheid, eten, drinken en luchten; de regelingen zien op de organisatorische gang van zaken in het politiecellen-complex. Deze bepaling is opgenomen om te waarborgen dat de ambtenaar van politie handelt overeenkomstig deze regelingen.

Artikel 27

Het is van belang dat familie of huisgenoten op de hoogte worden gesteld van de verblijfplaats van de ingeslotene, zeker wanneer dit een minderjarige betreft, om een zekere ongerustheid weg te nemen. Gebleken is uit onderzoek van de Nationale ombudsman dat dit niet altijd wordt gedaan. Ook het Europees Comité tegen foltering en andere wrede en onmenselijke behandeling heeft voor het informeren van familie aandacht gevraagd.

Indien de desbetreffende persoon is ingesloten op een strafvorderlijke titel zal eerst in dat kader moeten worden gezien of contact met de buitenwereld niet strijdig is met het belang van het strafrechtelijk onderzoek. Het Wetboek van Strafvordering bepaalt in artikel 62 dat in het kader van het onderzoek maatregelen kunnen worden getroffen. Het strafrechtelijk onderzoek zou in gevaar kunnen worden gebracht door het verstrekken van de in dit artikel genoemde informatie over de verblijfplaats van betrokkene. Voor een dergelijk geval kan op grond van genoemd artikel 62 worden bepaald dat het op de hoogte stellen van een familielid of een huisgenoot niet is toegestaan.

Met betrekking tot ingeslotenen die geen Nederlands ingezetene zijn kan het berichten van de verblijfplaats van betrokkene op problemen stuiten. In die gevallen kan worden volstaan met het inlichten van de ambassade of consulaat van het land waarvan de desbetreffende ingezetene is.

Artikelen 28 tot en met 30

Deze artikelen strekken ertoe op landelijk niveau gezien een basis te geven voor de procedure voorafgaand aan de insluiting of onderbrenging op een politie- of brigadebureau. Zij dragen bij aan een meer eenvormige wijze van afhandeling bij de zogenaamde huishoudelijke fouillering, de inbewaringneming van goederen, de wijze waarop personen in bepaalde gevallen zich van kleding moeten ontdoen en de wijze van registratie van deze handelingen. De in deze artikelen gegeven bevoegdheden zijn in het bijzonder bedoeld voor de ambtenaren die belast zijn met de verzorging van ingeslotenen.

Het aftasten en doorzoeken van kleding houdt niet in dat de ingeslotene zich hiervoor van zijn kleding moet ontdoen of dat deze kleding ten behoeve van het onderzoek zou moeten worden afgegeven. Van de ingeslotene kan alleen verlangd worden dat hij zich van zijn kleding ontdoet indien zich een situatie voordoet zoals omschreven in artikel 29. Bij voorwerpen die een gevaar kunnen opleveren, zoals genoemd in artikel 28, dient te worden gedacht aan o.a.: aanstekers, lucifers, scherpe voorwerpen zoals messen, priemen en schroevendraaiers, medicijnen of andere verdovende middelen. Daarnaast kunnen ook geld, sieraden en waardepapieren in bewaring worden genomen. Deze voorwerpen zullen niet zozeer gevaarlijk zijn omdat hiermee bv. brand kan worden gesticht, maar kunnen binnen het cellencomplex aanleiding geven tot onrust, bv. indien deze voorwerpen zoek raken. Voorwerpen als brillen, contactlenzen en kunstgebit kunnen in het algemeen worden beschouwd als ongevaarlijk, tenzij er zeer bijzondere omstandigheden zijn – nauw samenhangend met de persoon van de ingeslotene – op grond waarvan het in bewaring nemen van deze voorwerpen wel geïndiceerd is.

Het is niet goed mogelijk zodanige technische voorzieningen te treffen dat incidenten als brandstichting en zelfmoord in alle gevallen kunnen worden voorkomen. Daarnaast is het in het algemeen niet van tevoren te voorzien welke persoon wel en welke niet een gevaar kan opleveren voor de veiligheid van hemzelf en van anderen in het cellencomplex. Het onderzoeken van de kleding en van het afnemen van voorwerpen zijn

daarom noodzakelijke ordemaatregelen. Het moge duidelijk zijn dat hoe ruim het aftasten van de kleding ook geïnterpreteerd wordt, onderzoek aan en in het lichaam hier niet onder valt.

De in artikel 28 neergelegde bevoegdheid tot het onderzoek aan de kleding is in het belang van de veiligheid van een ieder in het cellencomplex. Het is niet goed mogelijk om in het belang van de beoogde veiligheid andere voorzieningen te treffen die minder ingrijpend voor de betrokken personen zijn. De veiligheid in het cellencomplex weegt in deze zwaarder dan het waarborgen van het grondrecht op lichamelijke integriteit en van het eigendomsrecht.

Bij de kledingstukken die de ambtenaar op grond van artikel 28 in bewaring kan nemen, moet gedacht worden aan schoenveters, dassen, sjaals, b.h.'s en broekriemen.

De regeling van artikel 29 gaat veel verder dan het in beslag nemen van enkele losse kledingstukken. Van de ingeslotene kan niet zonder meer worden verlangd dat hij zich van zijn kleding ontdoet. De noodzaak daarvan zal gelegen moeten zijn in het gevaar dat de kleding voor de veiligheid of de gezondheid kan opleveren, wat afhankelijk zal zijn van de situatie en het type kledingstuk. Een hulpofficier van justitie zal, gelet op de ingrijpendheid ervan, toestemming moeten geven voor deze maatregel.

Verder kan er gevaar te duchten zijn voor de gezondheid. Daarover en over de mate waarin de gezondheid van de ingeslotene of die van anderen gevaar loopt, zal een arts zich moeten uitspreken. Indien de ingeslotene zich van zijn kleding moet ontdoen, zal aan hem vervangende kleding worden uitgereikt.

Artikel 30 tenslotte ziet op de registratie van de zogenaamde huishoudelijke fouillering en de in bewaring genomen voorwerpen en kledingstukken. De afgifte aan de ingeslotene van een afschrift van de aantekening van de in bewaring genomen voorwerpen en kledingstukken dient ter voorkoming van eventuele latere misverstanden. Op deze wijze is een zekere waarborg ingebouwd tegen het zoekraken van goederen van ingeslotenen. Indien van een ingeslotene veel losse voorwerpen in bewaring worden genomen, kunnen deze voorwerpen in een afgesloten envelop of zak bewaard worden, waarvoor de ingeslotene tekent. Zo hoeft niet elk afzonderlijk voorwerp beschreven te worden.

Artikel 31

Ingevolge artikel 9, vierde en vijfde lid, Politiewet 1993 is het mogelijk ingeslotenen onder andere aan permanente camera-observatie te onderwerpen. Dit is uitgewerkt in artikel 31. Van permanente camera-observatie is sprake als de camera zo is opgesteld dat de ingeslotene permanent kan worden geobserveerd. Permanente observatie is van belang bij personen die geïntoxiceerd of bijzonder agressief zijn of zelfmoordneigingen hebben. De veiligheids- en gezondheidstoestand van de ingeslotene is door permanente observatie ieder moment waar te nemen.

Permanente camera-observatie is geen dwangmaatregel, maar tast wel het recht op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer aan. Dit recht is vastgelegd in artikel 10 van de Grondwet, artikel 8 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden en artikel 17 van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

Overheidshandelen in strijd met deze bepalingen moet bij of krachtens wet geschieden. De inbreuk op de persoonlijke levenssfeer dient niet vaker en langer dan strikt noodzakelijk plaats te vinden. Dit vloeit voort uit het beginsel van de proportionaliteit. In het eerste lid is daarom bepaald

dat de camera-observatie slechts na toestemming van de hulpofficier van justitie mag plaatsvinden.

In het tweede lid staat wanneer permanente camera-observatie toegestaan is. Uitgangspunt moet steeds zijn dat door de permanente camera-observatie over de veiligheid van de ingeslotene of van anderen gewaakt wordt. Medische gegevens of bepaald gedrag, bij voorbeeld suïcidaal gedrag, kunnen aanleiding vormen voor een intensieve observatie. De noodzaak tot deze intensieve observatie kan ook voortvloeien uit de aanwijzingen van de arts op grond van artikel 33.

Artikelen 32 tot en met 36

In deze artikelen zijn de Richtlijnen geïntoxiceerden verwerkt. Naast het geval dat bij de ingeslotene medicijnen worden aangetroffen, kan het ook voorkomen dat de ingeslotene zegt medicijnen te gebruiken. Ook in dit geval zal het wenselijk zijn een arts te raadplegen. Het is wenselijk dat de politie of de Koninklijke marechaussee regelt wanneer op welke artsen een beroep kan worden gedaan. Het verdient de voorkeur aan te sluiten bij bestaande voorzieningen. In artikel 16, eerste lid, van het Besluit beheer regionale politiekorpsen wordt bepaald dat een ambtenaar van politie wordt belast met het toezicht op de gezondheidstoestand van de ingeslotene. Deze kan dan tevens het overleg voeren met de arts.

Bij het inschakelen van artsen dient de ambtenaar zich bewust te zijn van het verschil dat bestaat tussen de taak van een geneeskundige als adviseur en een geneeskundige als behandelend arts. De arts in adviseerende functie treedt op als adviseur en eventueel rapporteur ten behoeve van de politie of de Koninklijke marechaussee. De behandelend arts verleent medische raad en bijstand uitsluitend ten behoeve van die persoon die zich – al dan niet ingesloten – op een politie- of brigadebureau bevindt. De arts die in een behandelende functie optreedt, kan geen informatie omtrent de persoon aan de politie en de Koninklijke marechaussee verstrekken, indien een adviserend arts beschikbaar is. Afhankelijk van de lokale omstandigheden en van de individuele situatie kan het voorkomen dat de adviseerende en de behandelende functie in één persoon verenigd zijn. In die gevallen dient de ambtenaar er zich rekenschap van te geven dat het verstrekken van informatie door de arts omtrent de persoon aan beperkingen onderhevig is.

Indien de ingeslotene vraagt om bijstand van zijn eigen arts, zal dit in de meeste gevallen geen problemen opleveren. De eigen arts van de ingeslotene zal als behandelend arts optreden. Indien deze arts of diens waarnemer verhinderd is of elders woonachtig, wordt de hulp van de dienstdoend adviserend geneeskundige ingeroepen. Zo daaraan de behoefte bestaat, kan de ambtenaar naast de eigen arts van de ingeslotene ook een dienstdoend adviserend geneeskundige raadplegen. De ontboden arts dient alle vrijheid te hebben de ingeslotene ter plaatse, in een besloten ruimte, te onderzoeken en te behandelen. Aan deze arts moeten de nodige faciliteiten ter beschikking worden gesteld om zijn werk goed te kunnen uitvoeren.

Indien een arts is geroepen bij een ingeslotene die geen prijs stelt op medische hulp, is het de verantwoordelijkheid van die arts te bepalen wat er dient te geschieden als de medische bijstand wordt geweigerd.

Met het begrip beperkingen in artikel 33 worden alleen medische beperkingen of beperkingen die betrekking hebben op de mogelijkheid om medisch onderzoek te verrichten bedoeld.

In artikel 33 en 34, derde lid, is de plicht neergelegd de aanwijzingen en observaties te registreren. Van belang is dat uit de registratie kan worden

opgemaakt dat geobserveerd is, de tijdstippen waarop en de waargenomen veranderingen in de toestand van de ingeslotene.

Artikel 37

In dit artikel wordt uitvoering gegeven aan het bepaalde in artikel 8, zevende lid, van de Politiewet 1993. Hoewel in het zevende lid van dat artikel alleen het eerste en derde lid van dat artikel worden aangehaald, geldt het bepaalde in de leden 2 en 5, gelet op de inhoud van deze bepalingen, natuurlijk eveneens voor de buitengewoon opsporingsambtenaar.

De afwijkende bepaling van het begrip meerdere hangt samen met het feit dat meldingen van geweldgebruik niet binnen de eigen organisatie van de buitengewoon opsporingsambtenaar dienen te worden afgehandeld maar door de directe toezichthouder.

Artikel 38

Een aantal buitengewoon opsporingsambtenaren zal bevoegd zijn een gewelddmiddel (wapen) te gebruiken. Ingevolge artikel 27, vierde lid, van de Wet wapens en munitie zal door of vanwege de minister van Justitie een voorschrift worden gegeven ten aanzien van de bewapening. Voor wat betreft de bewapening en uitrusting zal worden aangesloten bij de standaardbewapening van de ambtenaar van politie. Ook kan gebruik worden gemaakt van de politie-surveillancehond.

Artikel 39

Van belang is dat de buitengewoon opsporingsambtenaar beschikt over voldoende kennis met betrekking tot de toegekende bevoegdheden en geoefend is in het hanteren van de voorgeschreven wapenen, het omgaan met de surveillance-hond respectievelijk de handboeien, voor zover bevoegd tot het gebruik daarvan. In het Besluit buitengewoon opsporingsambtenaar is het vereiste opleidingsniveau vastgelegd en wordt de directe toezichthouder in dit verband de bevoegdheid gegeven ten aanzien van het op voldoende niveau houden van de kennis en de geoefendheid nadere aanwijzingen te geven.

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

De Minister van Binnenlandse Zaken,
E. van Thijn